

PFAS = per- and polyfluorinated alkyl substances

- Kolföreningar där väte (H) bytts ut mot fluor (F)
- Kan vara gas, vätska eller fast (tex PFAS-plast som teflon)
- Påhittade och tillverkade av människor
- Väldigt svårnedbrytbara **”forever chemicals”**
- Finns tusentals varianter!

Används för att de är:

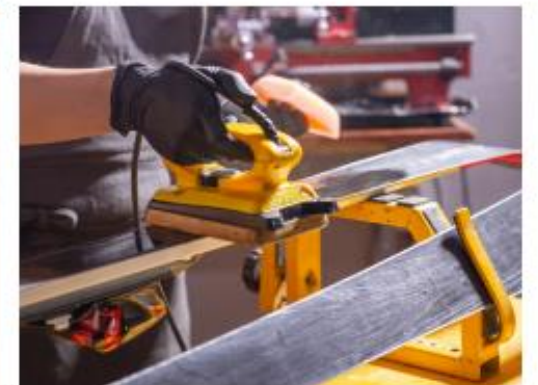
- Fett, vatten och smuttsavvisande
- Tensider = ändrar ytspänningen
- Värme- och kemikalietåliga plaster

Swedish Society
for Nature Conservation

PFAS kan finnas i:

- Elektronik
- Textil
- Byggnadsmaterial
- Kosmetika
- Mediciner
- Bekämpningsmedel
- Smörjolja
- Matförpackningar
- Kontaktlinser

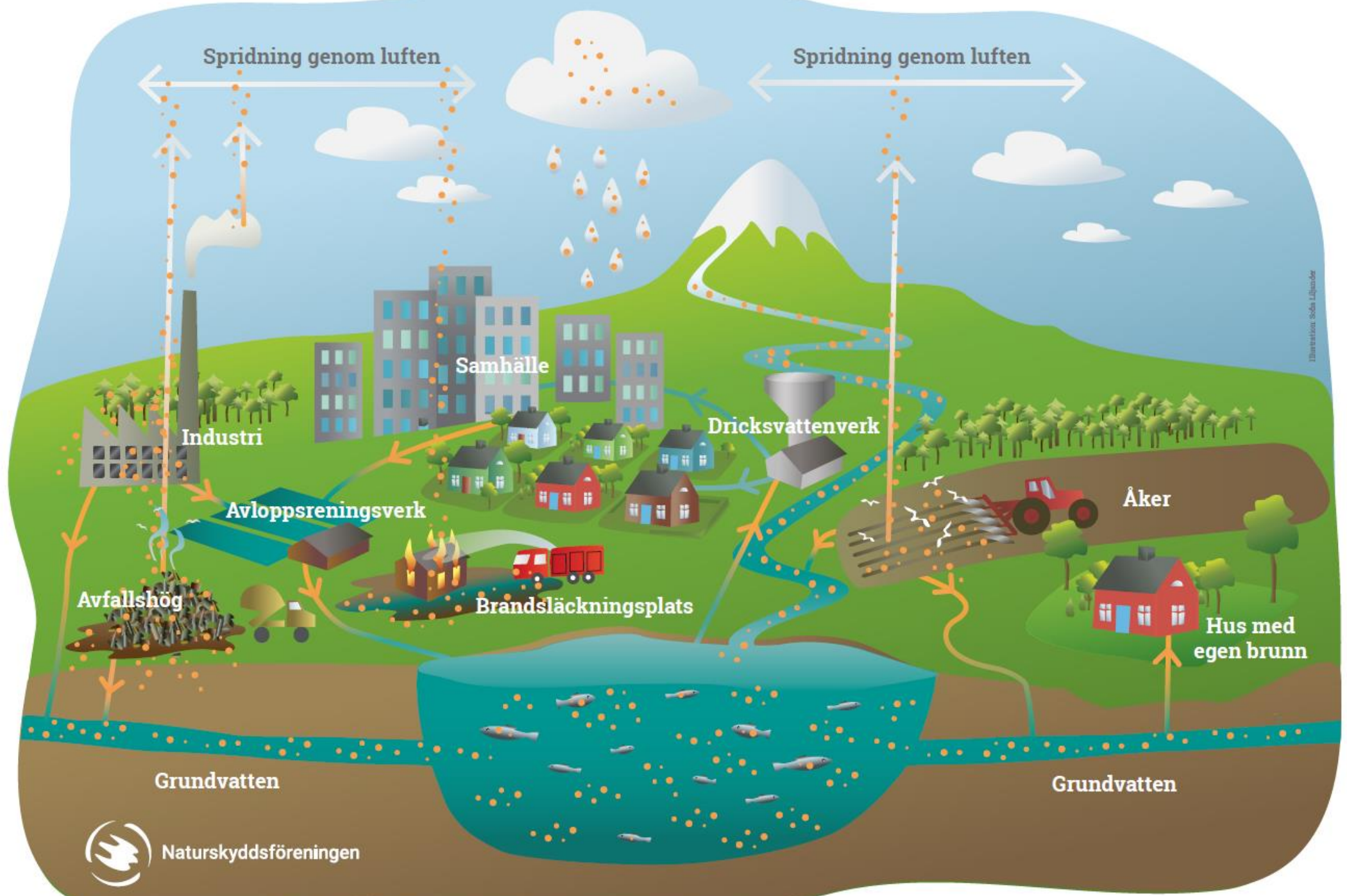

Illustration: Söda Ljungar

Naturskyddsforeningen

Finns bara ett sätt att få bort PFAS: förbränning i riktigt hög temperatur (över 1200 grader)

De 1000-tals olika PFAS är olika stora och har olika egenskaper, de kan vara gas, vätska eller fast form

Korta PFAS

"Klassiska" PFAS

Långa PFAS

Fluorpolymerer

Produktion, EU år 2020: **350 000 ton**

Direkta utsläpp, EU år 2020: **75 000 ton**

Swedish Society
for Nature Conservation

**Developmental effects
affecting the unborn child**

Delayed mammary gland development

Reduced response to vaccines

Lower birth weight

Obesity

Early puberty onset

Increased miscarriage risk
(i.e. pregnancy loss)

Low sperm count and mobility

Thyroid disease

Increased cholesterol levels

Breast cancer

Liver damage

Kidney cancer

Inflammatory bowel disease
(ulcerative colitis)

Testicular cancer

Increased time to pregnancy

Pregnancy induced
hypertension/pre-eclampsia
(increased blood pressure)

Kända hälsoeffekter för PFAS-4

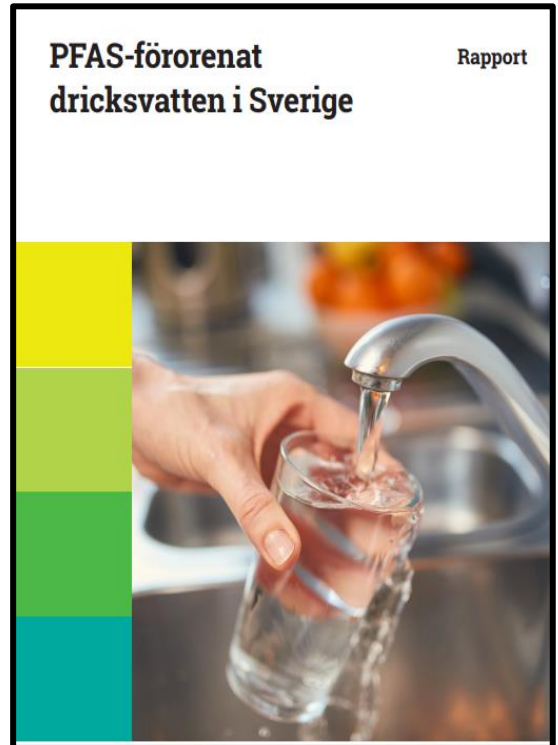
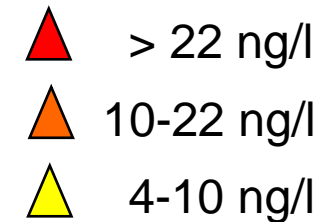
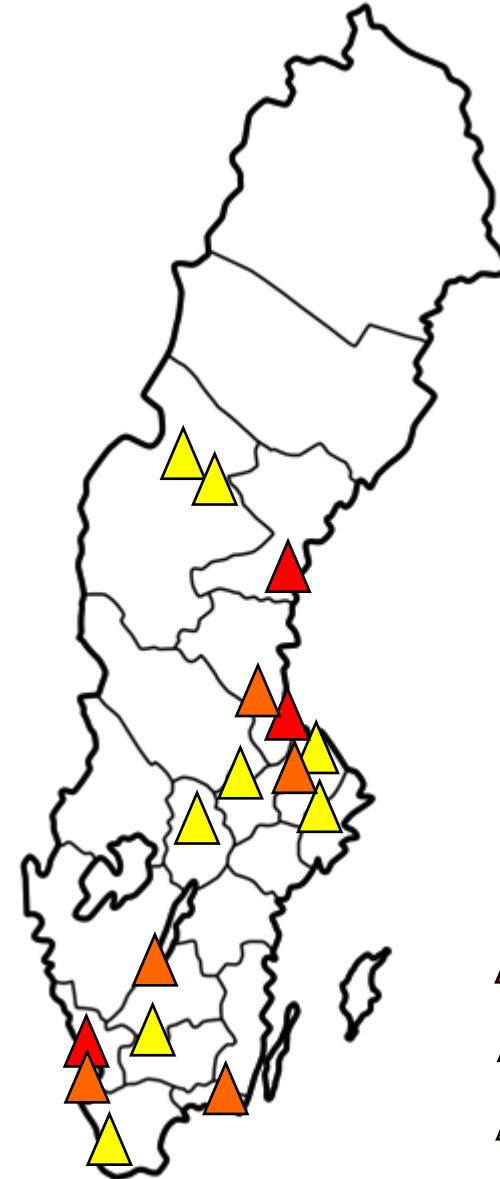
Illustration från EEA

PFAS i dricksvatten 2020

- Flera orter hade höga halter
- Tack vare att vi uppmärksammade detta och räknade på hur mycket PFAS vi får i oss från kranvatten, så har Sverige satt strängare gränsvärde
- Nya gränsvärdet gäller från 2026
PFAS-4: **4 ng/liter**

PFAS-4 = PFOS, PFOA, PFHxS and PFNA

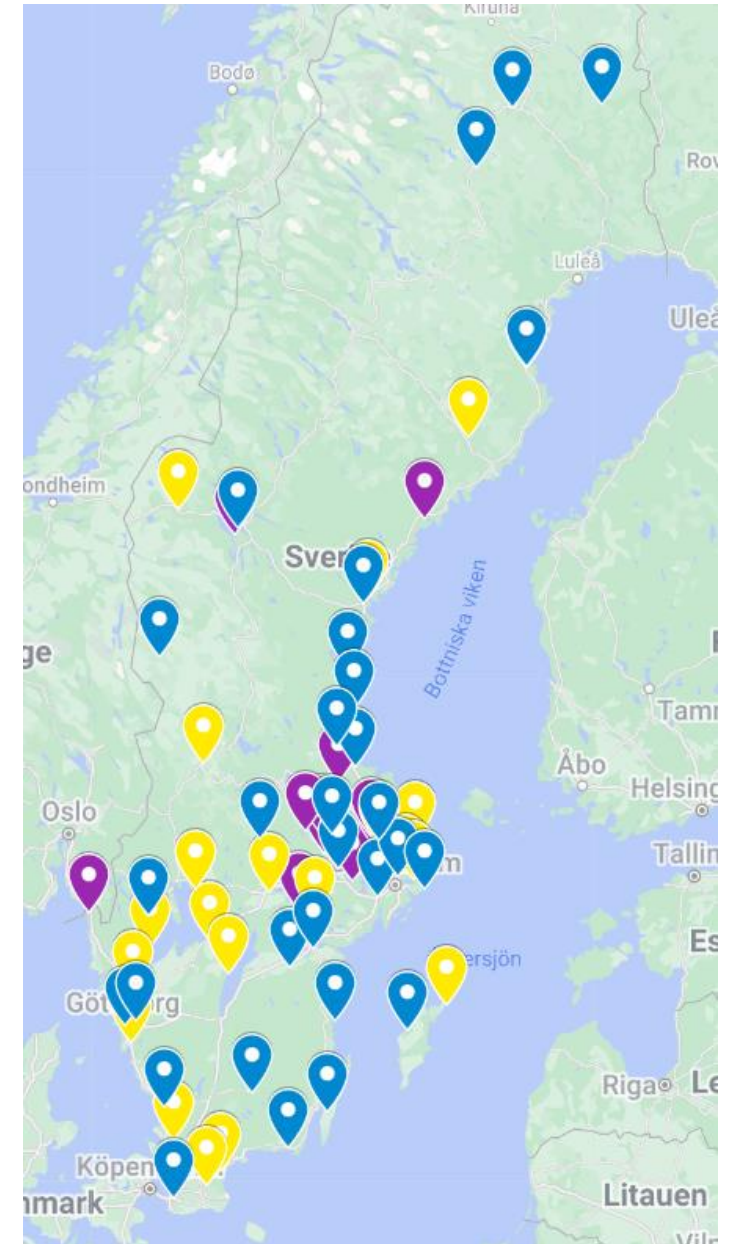
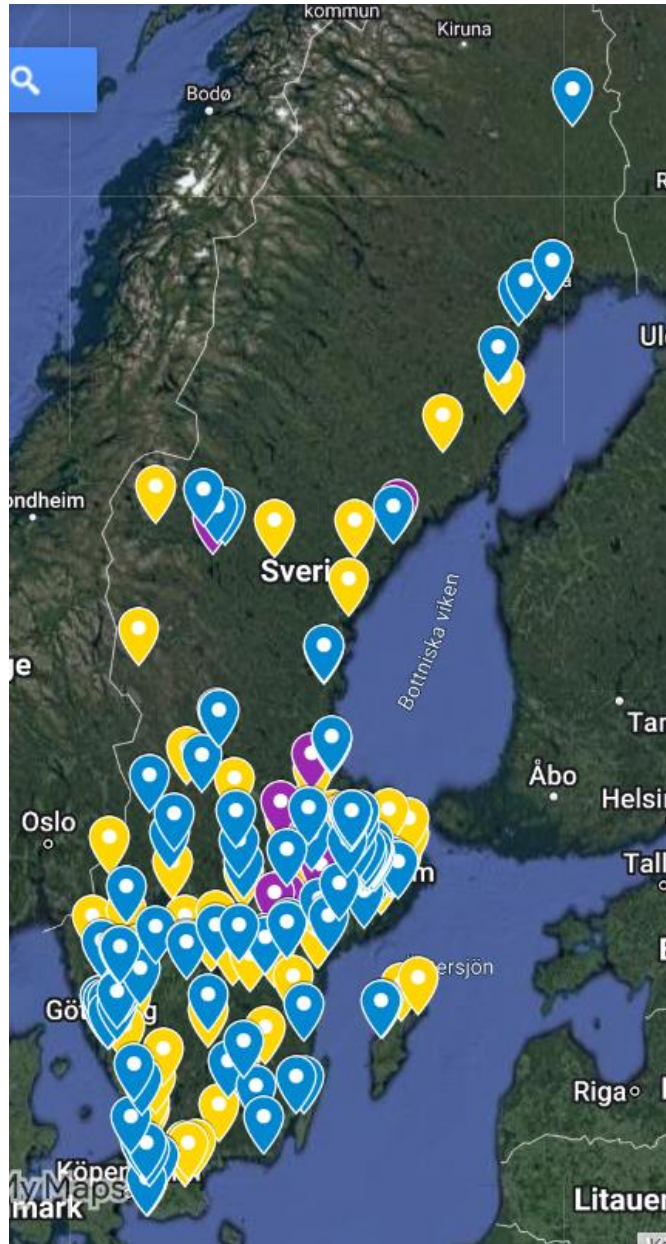

Swedish Society
for Nature Conservation

Bild A: 230 medlemmar ansökte om att ta kranvattenprov

Bild B: Utvalda platser

- 31 kommunalt (blå)
- 21 privat (gul)
- 11 samfällighet (lila)

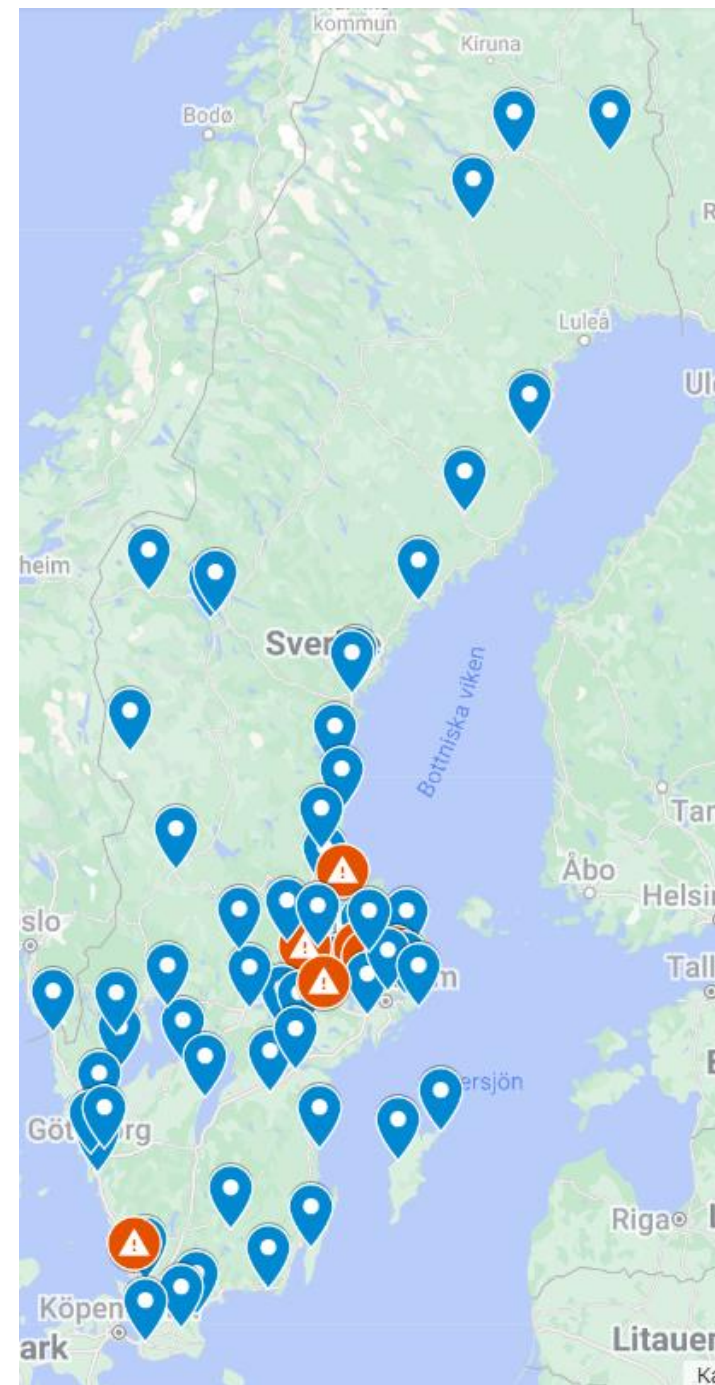

Swedish Society
for Nature Conservation

Ort där provet togs	PFAS-4 (ng/L)
Västerås (kommunalt)	22
Uppsala (privat)	10
Gävle (kommunalt)	7,4
Halmstad (kommunalt)	6,5
Salbohed (privat)	6,2
Åkersberga (privat)	4,9

Större orter har ofta flera vattenverk.
PFAS-halten kan skilja sig mycket mellan
de olika vattenverken

TFA är PFAS-minstingen

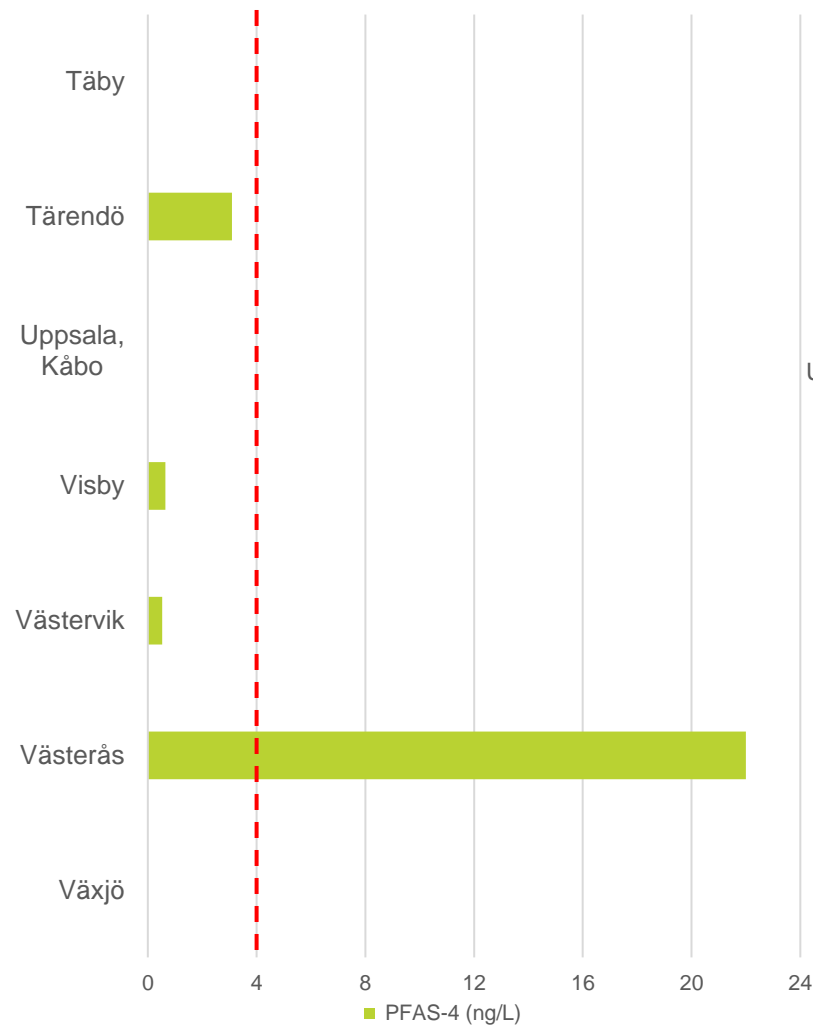
Nedbrytningsprodukt av
många andra PFAS

Höga halter, som ökar

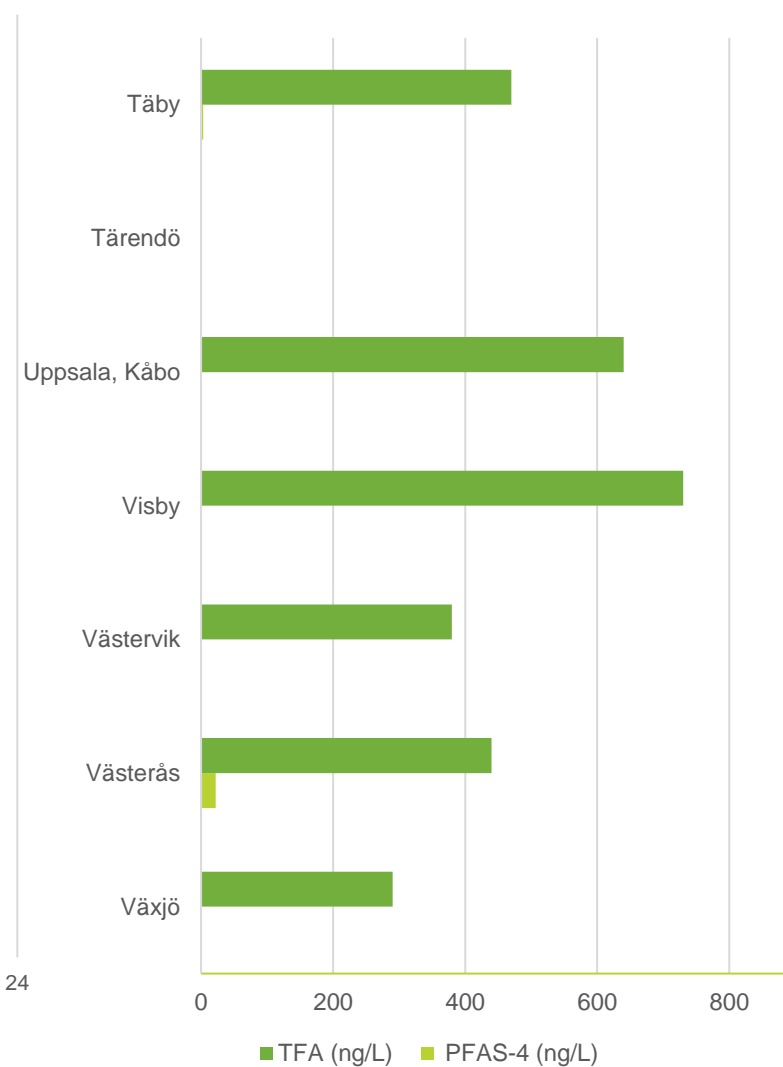
Inte lika giftig, vad man vet
idag

Tyskland har lämnat in
förslag att klassa TFA som
reproduktions-störande

PFAS-4 i kommunalt dricksvatten

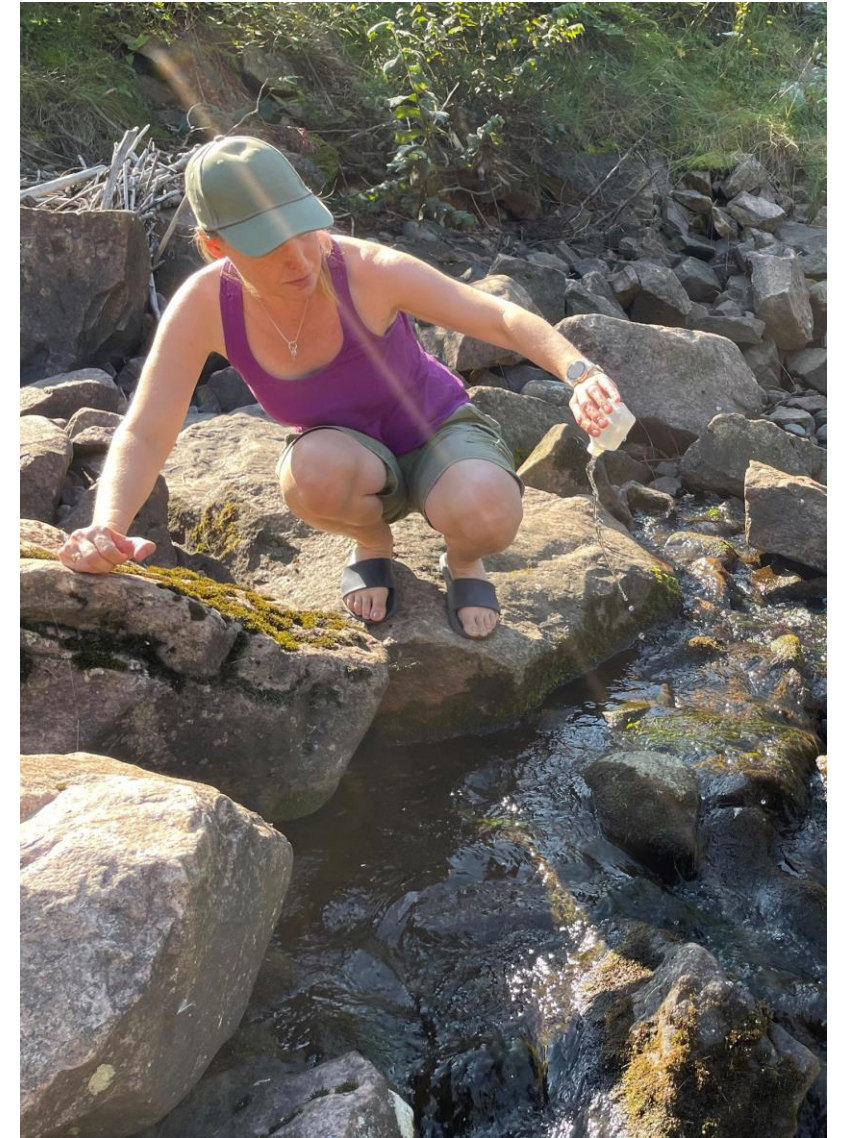

PFAS-4 och TFA i kommunalt dricksvatten

- **Prover tagna där PFAS inte borde finnas**
  - Fjällbäck
  - Regnvatten
  - Östersjön
- **Prover tagna vid misstänkt förorenade områden**
  - Flygplats
  - Brandövningsplats
  - Militär flygplats
  - Deponi
  - Pappersmassaindustri
  - Blandad industri

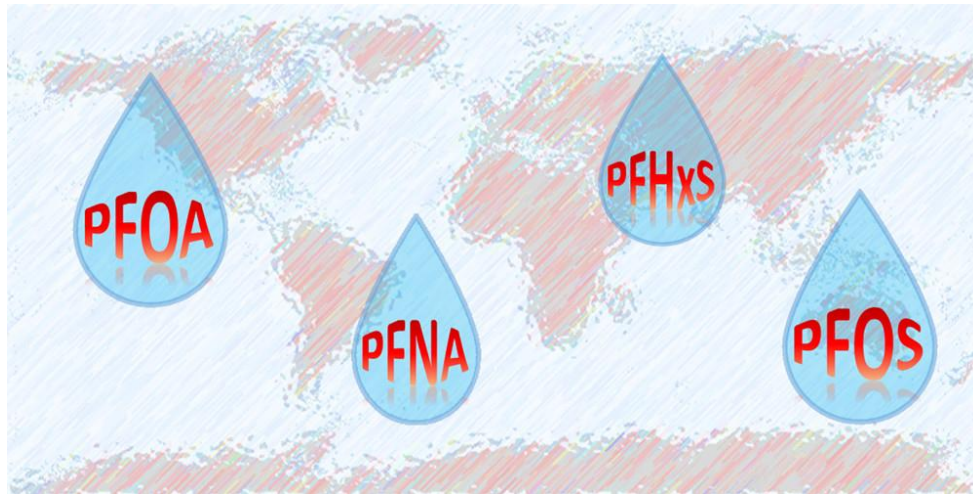

Plats	PFAS-26 (ng per liter)	PFAS-4 (ng per liter)	TFA (ng per liter)
Nära brandövningsområden:			
Märstaån, nedströms Arlanda flygplats	1051	290	580
Bottensjön Karlsborg, nära Karlsborgs flygplats	386	52	320
Bysjön Borlänge, nära brandövningsområde	327	13	310
I närheten av industrier:			
Bäck i Väröbacka, Varberg	1030	7,9	1000
Damm i Karskär, Gävle	527	8,0	510
Möndalsån, Ullevi, Göteborg	449	3,3	400
Munksjön, Jönköping	386	5,4	270
Gavleån, Valbo, Gävle	309	19	290
Diffus förorening:			
Regnvatten, Stockholm	371	0,3	370
Dalälven, Gysinge (nationalpark)	301	-	300
Östersjön, Rindö Vaxholm	174	1,4	170
Fjällbäck Ammarnäs	120	-	120

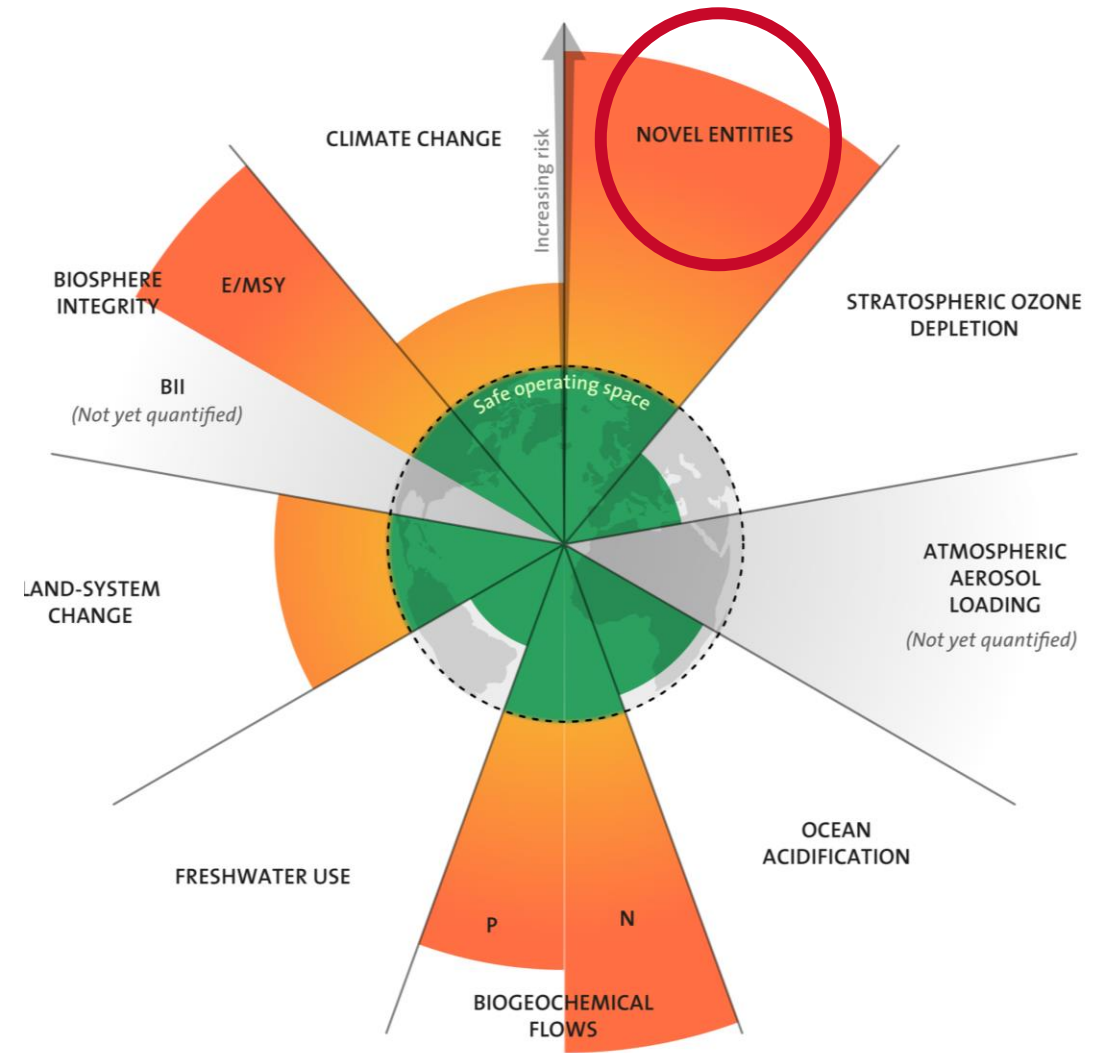

Swedish Society
for Nature Conservation

PFAS överskrider de planetära gränserna

- Finns överallt, till och med i regn
- Halterna ökar i naturen
- Är skadliga för människor och djur

Outside the Safe Operating Space of a New Planetary Boundary for Per- and Polyfluoroalkyl Substances (PFAS)

Ian T. Cousins, Jana H. Johansson, Matthew E. Salter, Bo Sha, and Martin Scheringer, *Environmental Science & Technology* **2022** 56 (16), 11172-11179

Swedish Society
for Nature Conservation

**STOPPA PFAS I
DRICKSVATTEN**

Stoppa PFAS!

- Lagförslaget på EU-nivå ska gå igenom och alla PFAS förbjudas
- Företag kan gå före och fasa ut PFAS i sina produkter
- Kommuner och regioner kan kräva PFAS-fritt i upphandlingar

Sanering av förorenade områden

Så de slutar läcka ut PFAS och förorenaren betalar

Säkra dricksvatten och livsmedel

För att minska mängden PFAS vi får i oss

Kräver stopp av PFAS till vatten och odlingsmark

